

Кулик Олена Єгорівна

начальник відділу освіти,

молоді та спорту Чаплинської районної

державної адміністрації Херсонської області

Жукевич Сергій Федорович

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ РОБОТИ З ПЕДАГОГАМИ

Розглянуто питання впровадження і використання інноваційних форм роботи з педагогами в міжквартальний період на основі інформаційних технологій. Проаналізовано досвід роботи з використання дистанційних форм роботи з педагогами в Чаплинському районі Херсонської області. Акцентовано увагу на основних складниках інформаційно-освітнього простору. Детально проаналізовано опис форм роботи під час проведення дистанційних заходів (семінарів, лекцій, консультацій, вебінарів, форумів, конференцій, нарад, засідань РМО). Доведено, що розвивальне середовище району забезпечує оперативність, науковість, гнучкість та прогнозованість науково-методичної роботи з педагогами.

Ключові слова: інформаційно-освітній простір, управління, дистанційні форми роботи, дистанційні технології.

Kyluk Olena, Zhukevych Sergiy

INFORMATION AND EDUCATIONAL SPACE: FEATURES OF USING REMOTE FORMS OF WORK WITH EDUCATOR

The article considers the implementation and use of innovative forms of teaching institutions with teachers between courses. The author reveals the experience with the use of distance work with teachers Chaplinka District. Attention

is paid to the analysis of the main components of information and educational space. Author stops on a detailed description of the forms of work during distance events as seminars, lectures, consultations, vebinary, forums, conferences, meetings of RMO and proves that developing a sereda district provides an operationability, scientific character, flexibility and prognostication of scientific-methodical work with pedagogical shots.

Keywords: information and educational space, control, remote forms of work.

Кулик Елена Егоровна,

Жукевич Сергей Федорович

**ИНФОРМАЦИОННО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНАЯ СРЕДА:
ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДИСТАНЦИОННЫХ ФОРМ
РАБОТЫ С ПЕДАГОГАМИ**

Рассмотрен вопрос внедрения и использования инновационных форм работы с педагогами в межаттестационный период. Проанализирован опыт работы по использованию дистанционных форм работы с педагогами Чаплинского района Херсонской области. Акцентировано внимание на основных составляющих информационно-образовательного пространства. Детально проанализировано описание форм работы во время проведения дистанционных мероприятий (семинары, лекции, консультации, вебинары, форумы, конференции, совещания, заседания РМО) Доказано, что развивающая среда района обеспечивает оперативность, научность, гибкость и прогнозирование научно-методической работы с педагогическими кадрами.

Ключевые слова: информационно-образовательная среда, управление, дистанционные формы работы, дистанционные технологии.

Постановка проблеми: Життя не стоїть на місці, змінюється світ, змінюється світогляд нового покоління, його прагнення та бачення розбудови нової держави. Світові процеси глобалізації та інформатизації вносять свої корективи, вимоги у розвиток економіки, політики, науки та освіти. Народилось

нове поняття «кросс-культурна взаємодія», тобто взаємодія трьох «китів», від яких залежить розвиток світових змін – політика, економіка, наука. Сьогоднішні першокласники будуть повноцінними володарями того нового соціуму і всі зміни, які відбуваються в освіті, мають на меті підготовку «людини нового покоління» з новим світоглядом, новими навиками, новими вміннями, новою компетентністю. А чи готові виховувати, плекати, творити нове покоління нинішні вчителі? Чи достатньо вони компетентні?

Отже, реалії сьогодення вимагають суттєвих змін у системі освіти, зокрема в її значущому складнику – освіті для дорослих. Пріоритетність цієї проблеми в національному масштабі засвідчують Закон України «Про основні засади інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», Указ Президента України «Про заходи щодо пріоритетного розвитку освіти в Україні», Концепція державної цільової програми «Сто відсотків» на період до 2015 року. В умовах реалізації Національної стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки, яка визначає основні напрями, пріоритети, завдання й механізми реалізації державної політики в галузі освіти, важливого значення набуває діяльність методичних служб, оскільки серед основних проблем – «недосконалість системи підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації педагогічних, науково-педагогічних та управлінських кадрів, відсутність науково-методичного супроводу навчально-виховного процесу» [1]. Особлива увага приділяється на інформаційно-методичній діяльності районних методичних кабінетів, яка передбачає підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників, інформатизацію процесів управління наукової та інноваційної діяльності, бібліотечних ресурсів, розвиток технічної та програмової бази, впровадження ІКТ та дистанційних технологій у формах роботи з педагогами та навчальний процес, використання інтернет-ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання використання засобів інформаційних технологій у процесі професійної підготовки вчителів знайшли відображення в роботах С. Бешенкова, В. Виноградова, Р. Гуревича, М. Жалдака, Н. Клокар, В. Ледньова, В. Олійника, В. Шевченка.

В. Биков [2], І. Прокопенко [3], А. Гуржій [4], Н. Бендерец [5] дотримуються думки, що впровадження дистанційних форм навчання та дистанційних форм роботи є необхідним, таким, що має забезпечити безперервність освіти, потребу в постійному оновленні знань, технологій і підвищенні кваліфікації.

Методичні основи підготовки фахівців у системі неперервної освіти в умовах сучасного інформаційного середовища продовжують досліджуватися. Науковці єдині в тому, що оволодіння сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, розуміння їх можливостей та способів застосування, слабких і сильних сторін, вміння організувати не тільки навчальну діяльність учнів, але і власний саморозвиток та підвищення кваліфікації, забезпечує здатність педагогів навчатися протягом життя як основу неперервного навчання в контексті професійного та соціального життя.

Мета статті – розкрити актуальність проблеми використання дистанційних форм роботи з педагогами на рівні району.

Виклад основного матеріалу. Районні методичні кабінети завжди були авангардом педагогічної спільноти регіонів, розробляли, допомагали втілювати педагогам інноваційні технології у практичну діяльність. Нині їх діяльність без широкого застосування інформаційних технологій є неефективною, епізодичне використання окремих технологій не може забезпечити належний результат. Завдання, які держава і суспільство ставить перед педагогами, можуть бути виконані лише за умови систематичної роботи зі створення відповідного інформаційного освітнього простору.

У літературі знаходимо різні визначення інформаційно-освітнього простору. Ми схильні до трактування, що це поняття складається з таких компонентів:

- інформаційні ресурси, що містять дані, відомості та знання у відповідних сховищах (на носіях інформації);
- організаційні структури, які забезпечують функціонування та розвиток єдиного інформаційного простору;

- засоби інформаційної взаємодії громадян та закладів, що забезпечують їм доступ до інформаційно-освітніх ресурсів на підставі відповідних інформаційних технологій – програмно-технічних засобів та організаційно-нормативних документів [6].

Мета створення інформаційно-освітнього простору визначається ціллю діяльності районного методичного кабінету – забезпечення дієвості системи управління в організації освітнього процесу, удосконалення, стабілізація та розвиток усієї життєдіяльності освітньої системи та післядипломного розвитку вчителя.

Створення інформаційно-освітнього простору дозволяє спростити і прискорити процеси, які необхідні під час проведення навчального процесу так і процесу перепідготовки педагогічних кадрів. Єдність інформаційного простору системи освіти району, підвищення якості надання освітніх послуг у всіх закладах, підвищення ефективності управління регіональною системою освіти, оптимізація використання інформаційно-методичних ресурсів, формування інформаційної культури – все це забезпечить створення інформаційно-освітнього простору.

Невід’ємною частиною простору є система дистанційного навчання учнів та педагогів. Інформаційний освітній простір дозволяє забезпечити оперативність, науковість, гнучкість та прогнозованість розвитку роботи з педагогічними кадрами саме завдяки використанню такої форми навчання у міжкурсовий період.

Створення інформаційно-освітнього простору дозволяє на високому сучасному рівні виконувати завдання, визначені в Положенні методичного кабінету:

- забезпечувати належний рівень методичної підготовки педагогічних кадрів;
- підтримувати та супроводжувати впровадження інновацій;
- розповсюджувати педагогічний досвід;
- координувати роботу методичних об’єднань.

Складники інформаційно-освітнього простору Чаплинського району подані на рис.1.

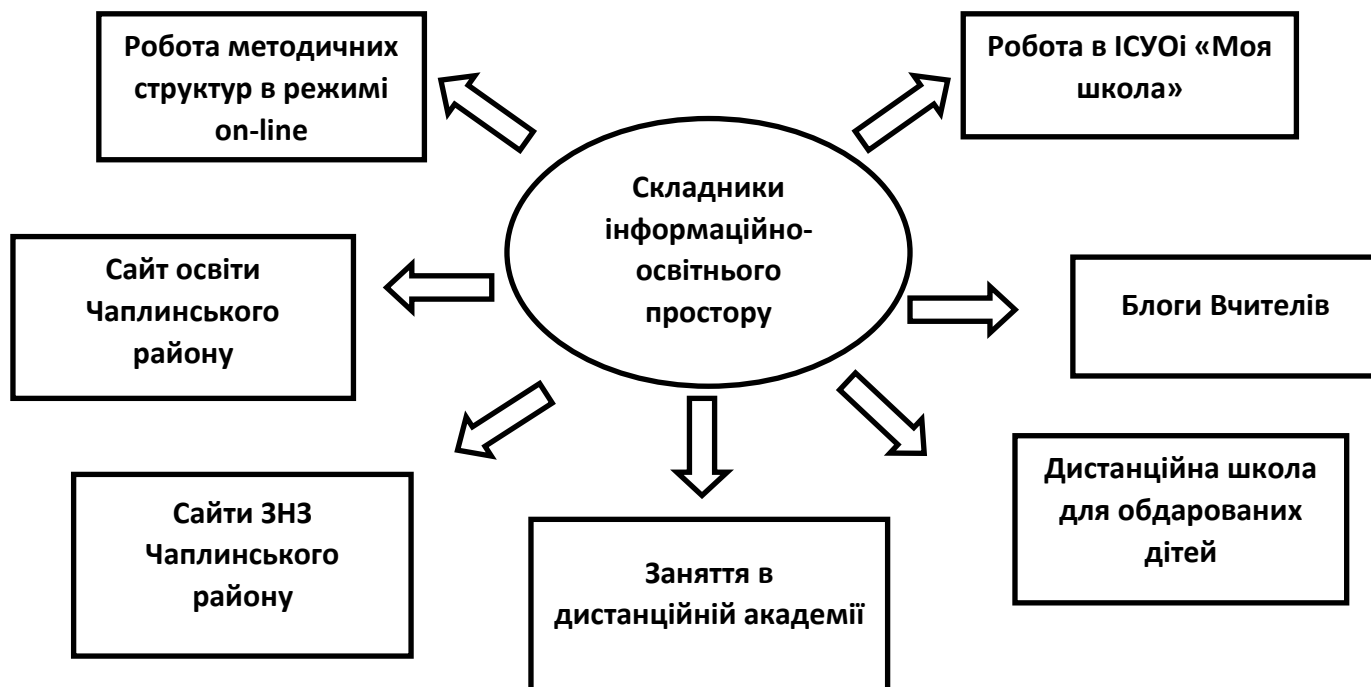

Рис.1. Складники інформаційно-освітнього простору району.

Розвиток ІКТ вніс певні корективи в роботу освітньої галузі району: новою формою роботи стало проведення нарад, семінарів, засідань РМО, конференцій, круглих столів, майстер-класів із використанням засобів телекомунікації, он-лайн семінарів – вебінарів. Таким чином, частина запланованих заходів відбувається дистанційно. У дистанційній роботі з педагогами району ми використовуємо традиційні форми роботи, тільки дещо модифіковані.

Одна із форм роботи – лекція. Під час застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій загальні вимоги до лекції зберігаються, але вона може проводитися в реальному й нереальному часі, фронтально та індивідуально. Доцільним є проведення «електронних лекцій».

Планування, координування й ведення методичної роботи в районі відбувається безпосередньо через районні методичні об'єднання. Проведення засідань РМО в режимі on-line дає можливість бути на них присутніми необмеженій кількості слухачів. Це не тільки вчителі з певного предмету, а й заступники, директори шкіл нашого району, інших районів області, методисти КВНЗ «Херсонської академії неперервної освіти». Такі заходи проводяться відповідно до плану, під час їх проведення використовуються презентації, анімації, графіка, фотографія, звук, відео тощо. Проводяться засідання в реальному часі, але їх запис завжди можна переглянути, зайшовши за посиланням на відповідну платформу.

Надавати методичну допомогу та координувати роботу вчителів допомагають методистові консультації. Вони можуть бути як індивідуальні, так і групові. Проводяться консультації із застосуванням засобів інформаційних та телекомунікаційних технологій: Skype, відео-, телеконференцій і вебінарів. Проводячи консультації таким чином, у вчителів зникає психологічний бар'єр, пов'язаний із публічністю. Кожен учасник може поставити запитання або висловити свою думку уникаючи бар'єрів, пов'язаних із комунікабельністю, недосвідченістю і швидкістю реакції. Слухачі легко можуть ставити запитання, не соромлячись і не боячись реакції аудиторії.

Наступна форма роботи – це проведення семінарів. За умови застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій вони можуть проводитися за допомогою комп'ютерних відео- й телеконференцій. Відеоваріант нічим не відрізняється від традиційного, тому що учасники процесу бачать один одного на екранах моніторів комп'ютера, лише географічно знаходяться один від одного в різних місцях, що значно знижує їхні часові витрати, а також економить кошти.

Проводячи наради керівників, засідання РМО, часто потрібно знати думку певної групи вчителів, заступників, керівників для прийняття деякого рішення, тому з цією метою ми використовуємо інтерактивне опитування. За допомогою модуля інтерактивного голосування можна швидко створювати

опитувальник, редагувати його й розмістити, наприклад, у віртуальному класі. Результати виводяться практично миттєво на екран монітора у графічному вигляді, і всі присутні бачать результат колективної думки.

Веб-конференції дозволяють повернути до участі в обговоренні різних проблем досить широке коло охочих, забезпечуючи при цьому кожному учаснику можливість одночасної присутності відразу на кількох конференціях, не відходячи від свого комп'ютера. Для всіх учасників такі конференції дозволяють не лише бути в курсі розвитку проблематики, яка їх цікавить, брати участь в обговоренні певної проблеми, але й самому висловлюватися з питань, що обговорюються, безпосередньо в процесі інформаційного спілкування знайти однодумців, зацікавлених колег в обміні інформаційними ресурсами.

Форум – найпоширеніша форма спілкування методиста та вчителя в дистанційній формі роботи. Форум може бути присвячений будь-якій проблемі або темі. Модератор форуму (мережевий викладач) реалізує дискусію чи обговорення, стимулюючи питаннями, повідомленнями, новою цікавою інформацією. Програмне забезпечення форумів дозволяє приєднати різні файли певного розміру. Кілька форумів можна об'єднати в один великий. Наприклад, під час роботи творчої групи над проблемою, створюються форуми для кожної окремої групи з метою спілкування під час проведення дослідження над вирішенням поставленого для цієї групи завдання, потім – обговорення загальної проблеми проекту всіма учасниками навчального процесу (веб-конференція).

Організовуємо вебінари через платформу WiZiQ. Ця платформа підходить із бюджетних міркувань.

Формат вебінара сприяє глибокому зануренню в процес, досягненню ефективних результатів роботи:

- Слухач отримує можливість опанувати нові знання й уміння, спілкуватися з викладачем, перебуваючи у звичних для нього та комфортних умовах, без стороннього шуму.

- Відсутність психологічних бар'єрів, пов'язаних із публічністю процесу навчання. На вебінарі слухачі легко можуть ставити запитання, не соромлячись і не боячись реакції аудиторії, враховуючи, що тема доповіді обговорюється не тет-а-тет, а з цілою групою, доповідь здатна викликати цілу низку запитань і думок, що дає більш репрезентативний зворотний зв'язок з аудиторією.

- Колективна робота з програмним забезпеченням: учасник вебінару з відповідними правами демонструє всім іншим учасникам роботу в середовищі конкретного програмного продукту на екрані свого комп'ютера, також вчитель має можливість передавати права управління програмою будь-якому учню з конкретним завданням.

- Обмін миттєвими повідомленнями за допомогою текстового чату. Між іншим можливе застосування як загального чату, коли всі учасники бачать усі повідомлення, так і приватного спілкування двох осіб із можливістю блокування вхідних повідомлень. Також важливим є обмін файлами між учасниками вебінару – завантаження і вивантаження файлів будь-яких розмірів.

- Whiteboard – електронна панель, яка виконує функції дошки для спільної роботи та має стандартний набір інструментів: лінія, коло, прямокутник та ін.

- «Підняття руки» – надає змогу учаснику вебінару звернути на себе увагу ведучого та попросити увімкнути мікрофон, камеру або інший функціонал. В окремому вікні ведучого з'являються у відповідному порядку імена учасників, які «підняли руку».

- Можливість проведення лекцій, семінарів, віртуальних зустрічей з іноземними партнерами (студентами, науковцями, викладачами) одночасно з різних країн.

Наступним елементом створення розвивального середовища району є робота сайтів освіти. Сайт освіти нашого Чаплинського району містить такі розділи: відділ освіти, РМО, ЗНО, експериментальна робота, робота з обдарованими учнями, новини, нормативна база, події, ФГГ, де розміщується

необхідна нормативна база для вчителів, керівників шкіл, аналітичні матеріали, інформація стосовно ЗНО, ДПА методичні рекомендації, експериментальні програми, звіти про експериментальну роботу, плани роботи РМО, творчих груп, школи молодого вчителя, резерву керівників району, роботи над проблемою області, розробки кращих уроків учителів району, відео уроки, презентації, списки нової літератури та багато іншого. Завдяки районному сайту освітяни не тільки дізнаються про досвід, чують думки, а й бачать на сайті обличчя своїх колег.

Допомагає у професійному зростанні вчителів створення особистих блогів. Блог є одним із сервісів Веб 2. 0 та від англ. blog (web log) визначається як «веб-сайт, до основного змісту якого регулярно додаються записи (пости), що містять текст, зображення або мультимедіа» [7]. Характеризуючи блог, зазначимо, що інформація подається в хронологічному порядку і забезпечує можливість асинхронної міжособистісної або групової комп'ютерно-опосередкованої комунікації. Ведення професійного блогу – найприродніший спосіб для вчителя «підписати» себе на неперервну самоосвіту.

Таке веб-середовище сприяє формуванню й розвитку в педагога однієї із значущих комунікативних навичок – навички самопрезентації. Використання вчителем можливостей ІКТ дозволяє суттєво розширити потенційний простір освітнього середовища. Аналіз блогів, створених учителями в мережі Інтернет, свідчить, що переважна більшість вчителів створюють особисті інформаційні ресурси для представлення результатів своєї роботи. Однак блог як засіб мережевої взаємодії може використовуватись педагогом так:

- 1) інформаційно-освітнє предметне середовище як компонент відкритого середовища освітньої установи;
- 2) електронне портфоліо педагога як спосіб оцінки професійних компетенцій та як інструмент рефлексії професійної діяльності;
- 3) персональне навчальне середовище (персональне освітнє оточення), персональний освітній простір як засіб реалізації освітньої потреби (професійні спільноти, можливо, створені самим педагогом; інструмент читання новин).

Для створення розвивального середовища нині є можливість використовувати програмові засоби, яких із року в рік на вітчизняному ринку стає все більше. У нашому районі ми працюємо і надаємо допомогу вчителю через навчальну екосистему «Моя Школа» – це повний комплекс навчального інформаційного середовища для кожного учасника навчально-виховного процесу(заснованого на хмарних технологіях): від учня та батька до відділу освіти. Ця система переводить на нові відносини всі взаємозв'язки в освіті та сприяє зміні форм і методів навчання. Незамінним для роботи методиста є віртуальний кабінет, який дає змогу мати повну картину діяльності вчителя у системі «Моя школа» за поточний день або за певний період. Методист може завжди переглянути конспекти вчителя й надати термінову консультативну та корекційну допомогу. РМК в будь-який час має результати якості знань учнів кожного вчителя, виконання навчальних програм конкретним учителем, і все це в автоматичному режимі. Крім того, завжди є навчальні плани всіх вчителів району в електронному вигляді, контроль бібліотечних фондів, постійний зв'язок з адміністраціями шкіл. Запровадження навчальної системи спонукало вчителів до опанування комп'ютерної грамотності, що стало кроком до підвищення якості викладання та зросту якості знань учнів.

Висновок. Процес впровадження дистанційних форм у методичну роботу району показав, що дистанційні форми роботи – це педагогічно, психологічно, економічно вигідно. Таким чином, дистанційні форми роботи надають значні дидактичні можливості та надають достатньо повний функціонал для реалізації колаборативної співпраці вчителів району, що дозволяє підвищити професійний ріст вчителя та темп впровадження в навчальний процес ІКТ, що в свою чергу, впливає на якість знань учнів.

Література.

1. Бендерев Н. Система повышения педагогического мастерства с использованием дистанционного обучения / Н. Бендерев // Материалы международной научной-практической Интернет-конференции [«Методология

и методика эффективного использования информационных и коммуникационных технологий в образовании»], (Екатеринбург, 15 сентября – 15 декабря 2009 г.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://webconf.irro.ru/int_konf/statyi/shablon_uch.php?id=36.

2. Биков В. Освітні системи із забезпечення рівного доступу до якісної освіти впродовж життя / В. Биков, І. Ромашко// Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – № 48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ime/edu-ua.net/em8/emg.html/>.

3. Блог – Википедия // Википедия : свободная энциклопедия. – Электрон. текст. дані. – [Росія] [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/Блог>.

4. Васильченко Л. Дистанційне навчання: науково-методичне; інформаційний простір навчального закладу / Л. Васильченко, В. Шевченко. – Х.: Основа, 2009. – 208 с.

5. Гуржій А. Інформатизації і комп'ютеризації загальноосвітніх навчальних закладів України – 20 років / А. Гуржій, В. Биков, В. Гапон та ін. // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2005. – № 5. – С. 3–11.

6. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>.

7. Прокопенко І. До питання інформатизації вищих педагогічних навчальних закладів/ І. Прокопенко, В. Биков, С. Раков // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2002. – №4. – С. 8–13.